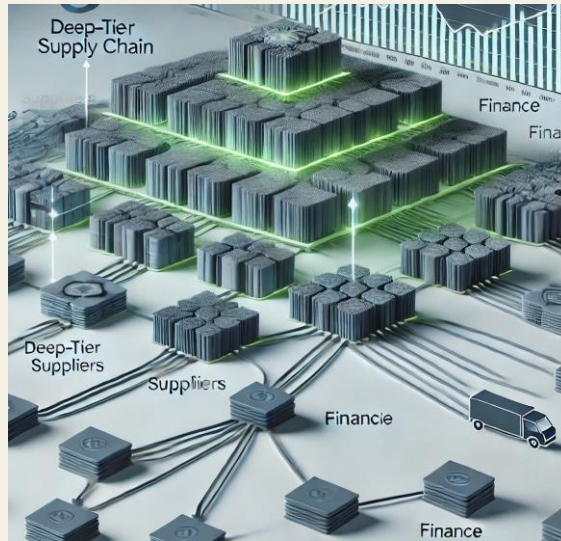

DKTZF Nedir? Dijitalleşme ile Kesişimi Nasıldır?

Asya Kalkınma Bankası (ADB) ve BAFT (Finans ve Ticaret için Bankacılar Birliği) tarafından oluşturulan çalışma grubunun “Potansiyeli Açığa Çıkararak Derin Katmanlı Tedarik Zinciri Finansmanı” başlıklı rehber notuna göre;

DKTZF- Derin Katman Tedarik Zinciri Finansmanı, (DTSCF - deep-tier supply chain finance), çok sayıda küçük ve orta ölçekli işletmenin (KOBİ) bulunduğu alt katmanlı (deep-tier) tedarikçilere yardımcı olabilecek yeni bir finansal çözümdür. Bu yeni modelde, alt katmanlardaki tedarikçiler ana alıcının kredi riskini kullanarak finansmana erişim sağlama imkanına ulaşırlar. Ayrıca DKTZF, süreçleri ve işlemleri daha şeffaf hale getirmekle kalmaz, paydaşların tedarik zincirlerini anlamalarına yardımcı olur, ESG'ye dair çalışmaları ve finansman ihtiyaçlarını destekler.

DKTZF'nin temel prensipleri aşağıda özetlenmiştir;

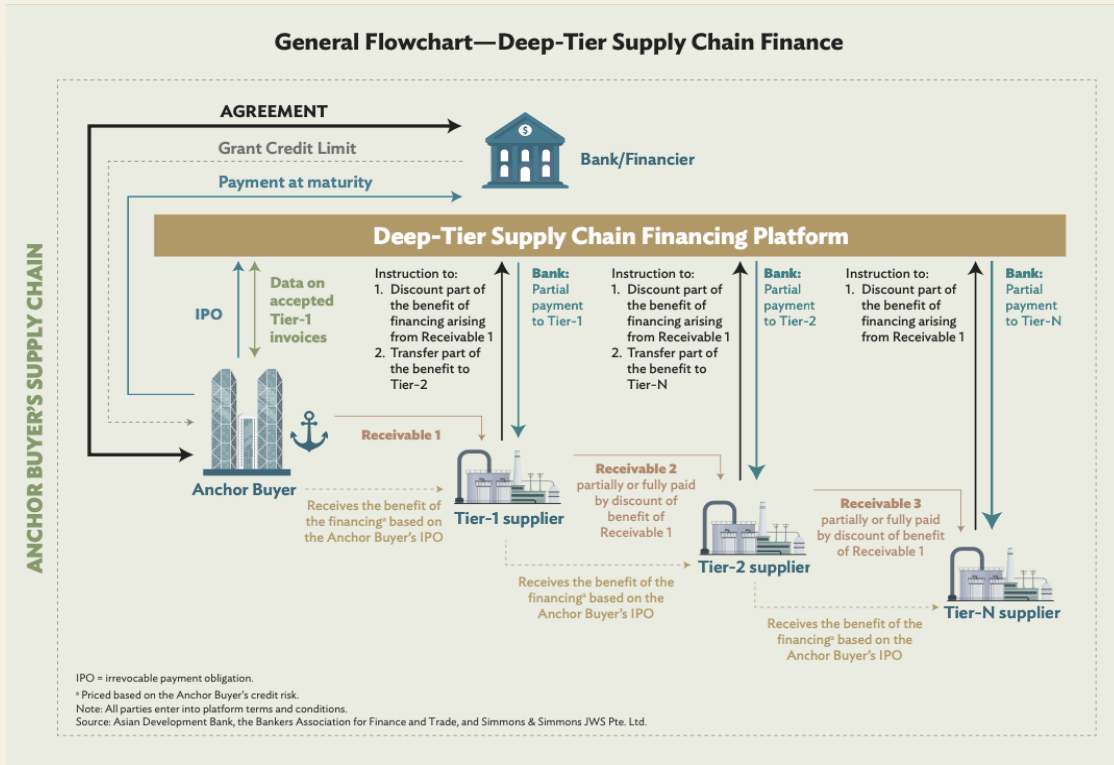
- (i) **Finansman:** finansmanın arkasında mutlaka bir mal veya hizmet ticareti olmalıdır.
- (ii) **Finansman yöntemi:** ana alıcının “geri dönülemez ödeme yükümlülüğüne” dayanır.
- (iii) **Yapı:** sevk sonrası ticaretin finansmanıdır.
- (iv) **Ana alıcının tedarik zinciri bağlantısı:** Ana alıcının tedarik zinciri ile ilgili mal veya hizmetler konu edilebilir.

DKTZF, ana alıcının 1. kademe tedarikçisine ve daha sonra tedarikçi tarafından (alıcı sıfatıyla) ilgili tedarikçisine (2. kademe tedarikçinin 3. kademe tedarikçiye finansman sağlaması gibi) sağlanan birbirini takip eden her bir kademeye sağladığı finansmanla ilgilidir.

Finansman düzenlemeleri doğrudan tedarik zinciri ve ana alıcının mal ve hizmetleri ile ilgilidir. Ana alıcıların, borç finansmanı programlarını kullanarak kademe-1 ve altındaki tedarikçilerine finansman seçenekleri sunarak işletme sermayelerinden en iyi şekilde yararlanmalarını sağlar.

DIŞ TİCARETTE DİJİTALLEŞME YAZI SERİSİ 7

Tedarikçi tarafında ise, alıcının tedarik zincirindeki tedarikçilerin alacaklarının iskonto edilmiş değerini vadeleri gelmeden ve genellikle ana alıcının kredi riskine uygun bir finansman maliyetiyle elde etmelerini sağlar. Bu, tedarikçilerin uygun fiyatlı finansmana erişimini sağlar, nakit akışlarını daha iyi yönetmelerine yardımcı olur ve tedarik zincirini daha şeffaf ve verimli hale getirir (bkz. Şekil).

Kaynak: Deep-Tier Supply Chain Finance Unlocking the Potential, May 2024, Asian Development Bank (ADB) and BAFT (Bankers Association for Finance and Trade)

DKTZF, ana alıcının bölünebilen ve daha alt kademelere aktarılabilen geri dönülemez bir ödeme yükümlülüğü ile birleştirilen bir finansman yöntemidir. Bu, ana alıcının tedarik zincirinden gelen bilgilere dayanmaktadır; örneğin ana alıcıdan gelen satın alma siparişleri, hattın ilerisindeki tedarikçilerden gelen satın alma siparişleriyle bağlantılıdır.

Dolayısıyla, DKTZF'yi diğer derin kademe finansman biçimlerinden farklı kılan özellik finansman daha derin kademelere gittikçe kredi riskinin daha da kötüleşmesidir. Ana alıcının “geri dönülemez ödeme taahhüdünün” bölünmesi ve devredilmesi sayesinde, finansörlerin tedarik zinciri boyunca ana alıcının kredi limitini riske etmesini sağlar.

Bir tedarik zincirinde farklı seviyelerdeki tedarikçilere finansal destek sağlamanın başka yolları olsa da, Asya Kalkınma Bankası (ADB) ve BAFT (Finans ve Ticaret için Bankacılar Birliği) tarafından oluşturulan çalışma grubu DKTZF için aşağıdaki temel temelleri veya gereklilikleri belirlemiştir:

(i) **Ticaret finansmanı.** Finansman, ticaret finansmanının temel özelliklerine sahip olmalıdır; yani mal ve hizmetlerin alım satımıyla ilgili olmalı, kısa vadeli olmalı ve kendi kendini tasfiye edebilmelidir.

(ii) **Ana alıcıdan geri dönülemez bir ödeme yükümlülüğü olan bir finansman yöntemi.** En üst tedarikçi için paranın yapılandırılma şekli (finansman yöntemi) ve ana alıcının ödemeyi taahhüt etme şekli (geri alınamaz ödeme yükümlülüğü), faydanın paylaşılabilirliği ve diğer kademelere aktarılabilirliği şeklinde ayarlanmalıdır (kademe yöntemi). Finansman yönteminin Küresel Tedarik Zinciri Finans Forumu tarafından tanımlandığı gibi borç finansmanı olması muhtemeldir.

(iii) **Sevk sonrası ticaret finansmanı.** Burada temel nokta, DKTZF'nin her seviyede sadece sevk sonrası finansmanı kapsamı olup, sevkiyat öncesini kapsamamasıdır. Bu, sadece ana alıcının ödeme riskinin üstlenildiğinden emin olmak içindir. DKTZF 'deki risk, herhangi bir kademede tedarikçilerin performans riskini içermemelidir.

(iv) **Ana alıcının tedarik zinciri.** DKTZF, ana alıcının tedarik zinciriyle ilgili olmalı ve finansman, ana alıcının tedarik zinciriyle ilgili olmayan mal ve hizmetler için kullanılmamalıdır (örneğin, bina kirasının ödenmesi). Bu, ticaret finansmanının risk profilinin korunmasını sağlamak içindir.

Neden DKTZF?

DKTZF sadece bir tedarik zincirindeki daha derin kademeler için daha iyi finansman oranları elde etmenin bir yolu değil, aynı zamanda tüm tedarik zincirini daha istikrarlı hale getirmeye, riskleri daha iyi yönetmeye ve daha sürdürülebilir olmaya yardımcı olur. DKTZF, çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) hedefleriyle de uyumlu olan daha güçlü, daha dayanıklı ve şeffaf ticari ilişkiler kurulmasına yardımcı olarak gerçek bir oyun değiştirici olabilir.

Pandemi bize sınırları ve sektörleri aşan tedarik zincirlerinin kırılgan ve verimsiz olduğunu gösterdi. Son dönemde yaşanan ekonomik ve siyasi olaylar bu zayıflıkları daha da kötüleştirerek küresel tedarik zincirlerini daha da karmaşık ve kırılgan hale getirdi. Bir tedarik zincirini oluşturan sadece doğrudan tedarikçiler değildir. Daha alt kademelerdeki tedarikçiler de tedarik zincirinin devamlılığını sağlamak ve nihai ürünlerin üretilip teslim edilmesini sağlamak için aynı derecede önemlidir. Dahası, daha alt kademede tedarikçiler artık daha fazla inceleme altındadır. Alıcılar, tüm tedarik zincirleriyle ilgili sosyal ve yönetim faktörleri konusunda düzenleyiciler, yatırımcılar ve tüketiciler tarafından sorumlu tutulmaktadır. Tedarik zincirinin daha derin katmanlarında yer alan tedarikçiler çok fazla finansal destek alamamakta ve geleneksel tedarik zinciri finansmanından (SCF) nadiren faydalanmaktadır.

Ana alıcılar, tedarikçiler ve finansörler için faydaları nelerdir?

Alıcı açısından bakıldığında, DKTZF daha düşük maliyetler ve dolandırıcılık riskleri yoluyla alt düzey tedarikçiler için değer yaratarak tedarik zincirinde daha fazla esneklik ve şeffaflık yaratır.

Satıcı açısından bakıldığında, DKTZF ana alıcının kredi notuna bağlı olarak daha düşük oranlarda finansmana daha iyi erişim sağlar. Bu durum zincir boyunca genişledikçe, her seviyedeki satıcılar daha uygun finansman oranlarına erişebilir.

Bir finansörün bakış açısından, şu anda çoğu KOBİ'yi finanse etmediğinden, bu, daha derin seviyedeki tedarikçilerin artan görünürlüğü nedeniyle doğal müşteri tabanlarını büyütmenin bir yolunu sunar.

Ayrıca, tedarik zincirinin daha derin seviyeleri birbirine bağlandığında ESG raporlamasını birbirine bağlama fırsatı da bulunmaktadır.

Temel uygulama zorlukları nelerdir?

DKTZF, geleneksel SCF'nin temel unsurlarından birkaçı üzerine inşa edilmiştir. Ne yazık ki, yetersiz güvenli finansman altyapısı birçok pazarda SCF'nin yaygın olarak benimsenmesini engellemiştir. Bu temel olmadan, birçok piyasa derin katmanlı bir alternatif için hazır değildir.

Para birimi engelleri de faktörler arasındadır. Birinci kademe tedarikçiler genellikle ticarete konu olan başlıca para birimleriyle işlem yaparken, daha alt kademedeki tedarikçilerin sıkı döviz kontrol rejimlerine tabi olabilen yerel para birimleriyle çalışması muhtemeldir.

BAFT Başkanı ve CEO'su Tod Burwell'e göre, "En büyük zorluklardan biri istekli katılımcılar bulmaktır çünkü tedarik zincirindeki herkesin diğer herkesle şeffaf olmayı kabul etmesine bağlısınız. Ana alıcı firma ile başlıyorsunuz ancak 1. kademe tedarikçi, kendi tedarik zincirindeki alt kademeleri alıcısına açmaya istekli olmayabiliyor."

Kilit tedarikçilerin kendi tedarik zinciri bilgilerine ilişkin ayrıntıları ana alıcı ile paylaşma konusunda gösterdikleri dirençle ilgili olarak teknoloji bir çözüm olabilir. Teknoloji, verileri güvenli ve şeffaf tutmamıza yardımcı olurken, bu verilere kimin erişebileceğini kontrol etmemizi sağlayabilir. Ayrıca ne göreceğinizi seçmenize izin verebilir, hassas ticari ve işlem ayrıntılarını gizli tutarken tedarik zinciri hakkında ihtiyaç duyduğunuz her şeyi görebilmenizi sağlayabilir. Ayrıca, şifreleme ve/veya gizli bilgilere erişimi kontrol etme dahil olmak üzere doğru kuralları tanımlamak için teknoloji platformuna bir yönetim mekanizması koymayı da düşünebiliriz. Blokzinciri ya da DLT ve varlıkların tokenizasyonu alt katman tedarikçilere alacaklarını devrederken değerli bir teknolojik çözüm olarak karşımızdadır.

Tüm bu zorluklara rağmen, başarılı bir şekilde uygulanan DKTZF programlarına ilişkin vaka çalışmaları mevcuttur.

Başarılı uygulama örnek çalışmaları

Çin'deki bir operasyon tedarik zincirinin 9 kademesine ulaşarak birkaç yıl içinde 70 milyar \$'a ulaşmış ve ortalama fatura 77.000 \$ olmuştur.

Burwell, "Bu programda karşılaştığımız en küçük fatura 15 dolardı. Geleneksel olarak bu düşünülemezdi çünkü birçok finansör fatura boyutları bu kadar küçükse bir anlaşmayla ilgilenmez. Ancak bunun amacı, giderek daha küçük bilet boyutlarına sahip olacağınız MSME düzeyinde değer sağlamaktır. Eğer 15 dolarlık bir fatura için işe yarıyorsa, her şey için işe yarayabilir."

Bir başka örnek de blockchain tabanlı bir platformda yaklaşık 1000 tedarikçisi olan ve onboarding süresini %75 oranında azaltan bir banka. Pek çok kişinin SCF'nin ölçeklenmesini engelleyen şeyin tek başına tedarikçi kabul süreci olduğunu düşündüğü göz önünde bulundurulduğunda, bu kritik önem taşıyor.

Burwell şöyle diyor: "Doğru teknolojiye ve her bir kademenin kendi tedarikçi ağlarını kurduğu bir yapıya sahip olarak onboarding süresini %75 oranında azaltabilirseniz, elinizde işe yarar bir şey var demektir."

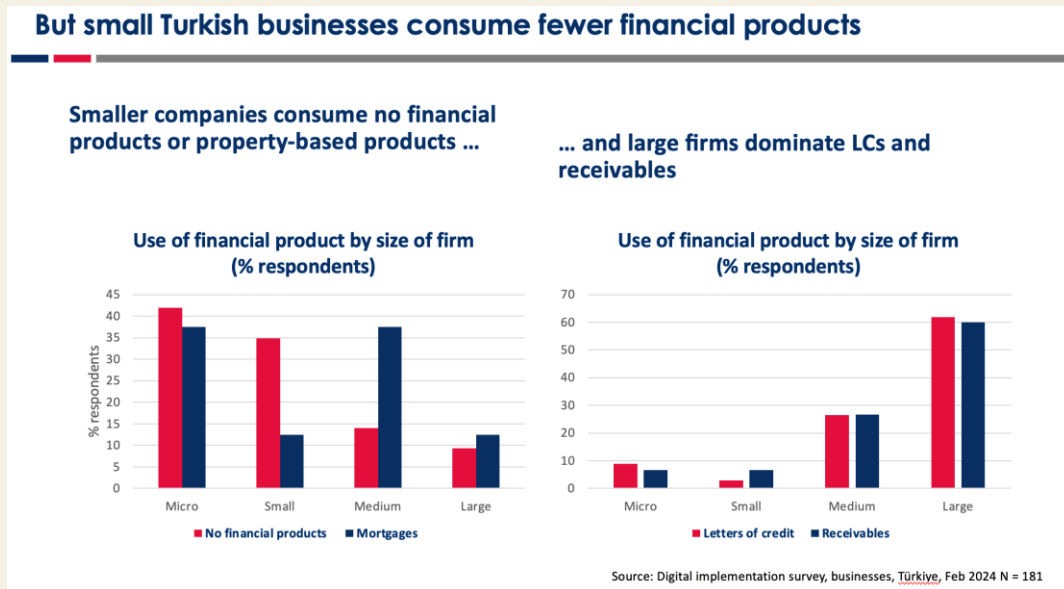
DIŞ TİCARETTE DİJİTALLEŞME YAZI SERİSİ 7

Sonuç olarak:

- DKTZF, son derece yaratıcı ve yenilikçi bir ürün. Ancak ölçeklenebilir şekilde uygulanması için daha fazla ticaretin dijitalleşmesi gerekiyor. Özellikle ticari verinin standartlaştırılması, saklanması, değış tokuşu ve yönetiminde teknoloji kullanımını temel gereksinim olup yanı sıra uygun yasal altyapılar kurulmalıdır.

Ülkemizde tedarik zincirlerinin finansmanı konusunda başarılı bankalar ve fintech iş birliklerini görmekteyiz. Ancak bankacılık sektörü ticaretin finansmanın %95,5'ini sağlamakta olup finansman ilk kademe tedarikçilere sunulmaktadır. Tüm bu özellikleri ile Türkiye Avrupa finans sektörü ile benzerlikler taşımaktadır.

T.C. Ticaret Bakanlığımızı için EBRD ile iş birliğinde "T3i Partner Network" tarafından hazırlanan MLETR'e uyumun Türkiye'ye Ekonomik Etkisi Analizi Çalışması" bu derin katman Türk KOBİ'lerinin finansmana ne denli az ulaşabildiğini açığa çıkarmaktadır. Özellikle dış ticarete dahil olan micro firmaların %40'ından fazlası hiçbir şekilde finansal kaynak sağlayan ürünlere ulaşamadığını belirtirken büyük firmaların %60'ı akreditif ve alacak iskontosu gibi karmaşık ürünleri kullanarak finansmana kolayca ulaştıklarını ifade etmektedir.

Kaynak: MLETR Türkiye Project - by T3i Partner Network for EBRD and T.C Ministry of Trade 2024-Business case survey results for aligning the Türkiye legislation to the MLETR

- DKTZF ve derin katmandaki KOBİ finansmanın yaygınlaşması için, ülke yasalarının
  - e-imza (#MLES),
  - kıymetli evrak (Devredilebilir Elektronik Kayıt #MLETR),
  - elektronik e-ticaret (#MLEC) ve
  - Alacak temliki (UN Assignment of Receivables in International Trade)

gibi yasalarda uyumlanması gerekmektedir.

- Önemi her geçen gün artan ESG'ye yönelik yeni uluslararası yasal düzenlemeler nedeniyle KOBİ'lerin çok daha fazla incelemeye tabi tutulacağı dikkate alındığında, derin katmanlı tedarik zinciri finansmanı özellikle ihracat tarafında KOBİ'lerin dışa açılma kasını güçlendirmesi bakımından kritik öneme sahiptir.

ESG tedarik zincirlerinde şeffaflığı çok zorluyor. Bu bakımdan bu yeni ürün dünyada artan dijitalleşme ve sürdürülebilirlik gereksinimlerine finansman boyutunda modern bir şekilde cevap veriyor.

- DKTZF sayesinde ana alıcı firma, tedarik zinciri ağında şeffaflığı ve sürekliliği sağlayabilir. Ama, ana firmanın sağladığı “ucuz” kaynağın başka alt tedarikçilerce başka işlerin finansmanında kullanılmasını kontrole alması sağlanmalıdır. Bu da kolay olmayıp ancak teknoloji, yasal altyapı ve dijitalleşme ile sağlanabilir.
- DKTZF'de yer alan ilk kademe kilit tedarikçiler, alt sağlayıcılarını açığa çıkarmak istemeyeceklerdir. Burada tek yol tedarik zinciri platformlarının ve bankaların hassas ticari verileri saklama güvencesi vermesidir. Blokzincir veya DLT teknolojisini kullanarak fatura, konşimento, bono, poliçe gibi kağıda dayalı evrakların dijital eşdeğerleri oluşturulmalıdır. Bunun için ülke yasal alt yapıları belli uluslararası standartlar dahilinde oluşturulmalıdır. (#MLETR, #MLEC, #MLES)
- “Gerçek varlıkların Tokenizasyonu”, alt tedarikçi kademelerine finansmanın bölünerek devredilmesi için çok elverişli bir teknoloji olup dünyada özellikle menkul kıymetler olmak üzere güzel örneklerini görüyoruz.

Kaynaklar:

- 1) Deep-Tier Supply Chain Finance Unlocking the Potential, May 2024, Asian Development Bank (ADB) and BAFT (Bankers Association for Finance and Trade)
- 2) Podcast | Using deep-tier supply chain financing's potential to unlock capital, Trade Finance Global, <https://www.tradefinanceglobal.com/posts/podcast-s2-e15-using-deep-tier-supply-chain-financings-potential-to-unlock-capital/>

Meral Şengöz' ün TURKTRADE için hazırladığı diğer yazıları:

- 1) Blokzincir teknolojisi nedir? DLT ya da Dağıtık Defter Teknolojisi aynı şey midir? Uluslararası ticarette bu teknolojiler neden bu denli öne çıkmaktadır? <https://www.linkedin.com/pulse/di%25C5%259F-ticarette-dijitalle%25C5%259Fme-yazi-serisi-1-t%25C3%25BCrkiye-d%25C4%25B1%25C5%259F-ticaret-derne%25C4%259Fi/?trackingId=Z36Q%2FBJ1RAGHvoSVsnP98w%3D%3D>
- 2) Uluslararası ticarette dijitalleşme ne demek?
https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7087784570380533760/?updateEntityUrn=urn%3Ali%3Afs_updateV2%3A%28urn%3Ali%3Aactivity%3A7087784570380533760%2CFEED_DETAIL%2CEMPTY%2CDEFAULT%2Cfalse%29
- 3) Dış Ticarette Dijitalleşmenin Yasal Altyapısına Dair Son Gelişmeler
<https://www.linkedin.com/pulse/di%25C5%259F-ticarette-dijitalle%25C5%259Fmenin-yasal-altyapisina-dair-turktrade/>
- 4) Dünya Ticareti ve Finansmanı Nasıl Şekilleniyor?
<https://www.linkedin.com/pulse/d%25C3%25BCnya-ticareti-ve-finansmani-nasil-%25C5%259Fekilleniyor-turktrade-6vp6c/?trackingId=meXVQ5yERxuGQ%2B9AGWf1Ow%3D%3D>
- 5) Ticaretin Dijitalleşmesinin Yasası: MLETR- Devredilebilir Elektronik Kayıtlar Model Kanunu
<https://www.linkedin.com/pulse/ticaretin-dijitalle%25C5%259Fmesinin-yasasi-mletr-elektronik-turktrade-15ccf/?trackingId=vvpWBpwxCYOGkKQRgXBHw%3D%3D>
- 6) Uluslararası Ticarette Dijitalleşme, Yasal Zemine Dair Gelişmeler (MLETR) ve Türkiye Etki Analizi
<https://www.turktrade.org.tr/uluslararasi-ticarette-dijitallesme-yasal-zemine-dair-gelismeler-mletr-turkiye-etki-analizi>

Meral Şengöz Kimdir?

21 yılı aşkın bankacılık kariyeri bulunan Meral Şengöz, Uluslararası Ticaretin Finansmanı ve Uluslararası Ticarette Dijitalleşme Stratejileri konusunda uzmanlaşmıştır. Önde gelen bankalarımızdan birisinde dış ticaret ürünleri birim müdürlüğü görevini sürdürürken, ülkemizde ilk defa blockchain teknolojisi ile dış ticaretin finansmanı işleminin hayata geçirilmesine liderlik etmiştir. Bankacılık kariyeri sonrasında ticaretin finansmanını alanında blockchain teknolojisi ile çözüm sunan “Marco Polo Network” adlı Fintech kuruluşunda 2 yıl Türkiye müşteri ilişkileri yöneticiliği yapan Meral Şengöz, sonraki 1 yıl boyunca akreditif başta olmak üzere ticaretin finansmanı ürün süreçlerini blockchain teknoloji ile dijitalleştiren “Contour Trade Network”ün Türkiye Danışmanlığı görevini sürdürmüştür.

Halihazırda Londra’daki **T3 Partner Network** adlı ticaretin finansmanı alanında danışmanlık hizmeti veren kuruluşun Partner’ i olarak faaliyet gösteren Meral Şengöz, Blockchain Türkiye üyesi olup bankacılık ve finans ile tedarik zinciri çalışma gruplarında aktif sorumluluklar üstlenmektedir.

meralsengoz@finchaintr.com , <https://www.linkedin.com/in/meralsengoz/>

TURKTRADE Sosyal Medya Hesaplarımız

<https://www.turktrade.org.tr/>

<https://www.linkedin.com/in/turktrade-t%C3%BCrkiye-d%C4%B1%C5%9F-ticaret-derne%C4%9Fi-a88531187/>

<https://twitter.com/TURKTRADEinst>

<https://www.instagram.com/turkiyedisticaretdernegi/>